

Јевђа А. Јевђовић

Др ВОЈИСЛАВ В. РАШИЋ

Апстракт: Др Војислав Рашић, један од зачетника Соколства у Србији. Доктор правних наука и плодан писац. Овај мало заборављен али свакако значајан Јагодинац заслужује и опсежније студије. На основу објављених биографија као и докумената који се налазе код аутора написана је ова биографија.

Кључне речи: Јагодина, Београд, Париз, доктор правних наука, начелник, Соко.

Родио се у Јагодини 8. августа 1869. ¹године од родитеља, оца Вељка, трговца и мајке Катарине². Одмах по рођењу, није одавао утисак да ће дуго живети, па је то вероватно разлог што је већ следећег дана крштен да се не би десило да умре некрштен, што се сматрало великим грехом. У прилог томе говори и податак да је обред крштења обављен у кући а не у цркви. Кум му је био Андреја Банковић, ђак из Јагодине.³

Војислављеви родитељи венчали су се у јагодинској цркви Св. Арханђела Михаила 1. маја 1862. године по старом календару. Обоје су били како се то онда говорило „второбрачни“.⁴ У другом браку су провели девет година. Мали Војислав имао је свега годинуипо дана кад му је умро отац Вељко⁵. Он је остао са мајком Катарином која је преузела потпуну бригу о њему. Кад је стасао за Гимназију са мајком је прешао да живи у Београд.

¹ ИАЈ, Протокол крштених цркве јагодинске Св.Архангела Михаила, књ.10, стр.107/288.

² Умрла је 17. маја 1902. године у Београду. Њен син Војислав који је за њу посебно био везан дао је да се изради и повеже посебно луксузна књига са црним корицама на којој је уписано МОЈА ДОБРА МАЈКА – Др Вој В. Рашић. У овој књизи споменици налазе се поред плакате и све читуље и вести о њеној смрти и поменима, као и телеграми и писма изјаве саучешћа. Ова споменица налази се у поседу аутора текста.

³ Андра Банковић, (1857-1911) вођа социјалистичког покрета у Србији крајем деветнаестог века.

⁴ Второбрачни Вељко Рашић венчао се 1.маја 1862. у Јагодини са Екатарином супругом почившег Г.Луке Д. Папазоглуа, бившег житеља београдског. (ИАЈ, Протокол венчаних цркве јагодинске Св. Архангела Михаила, бр.4, стр.93/59)

⁵ Вељко Рашић, трговац из Јагодине, умро у 48 години, 12. јануара 1871. у Јагодини. (ИАЈ, Протокол умрлих цркве јагодинске Св.Архангела Михаила, књ.10, стр.110/16)

За разлику од своје старије полубраће по оцу, Петру и Павлу који су се после завршене јагодинске Реалке посветили трговини, млади Војислав је одлучио да настави даље школовање.⁶ Основну школу завршио је у месту рођења, а Гимназију у Београду. По свршетку Правног факултета у Београду 1892. године, Војислав Рашић постаје службеник Министарства спољних послова и убрзо одлази у Париз где у посланству Краљевине Србије обавља дужност другог секретара. Боравак у Паризу добро му је дошао да настави школовање на париској Сорбони где брани докторску дисертацију и добија титулу доктора правних наука. Прву годину уписао је школске 1892-93, другу 1893-84, трећу 1894-95, и четврту 1895-96. Сачуване су и његове студентске карте за школске године 1898-99 и 1899-1900 Вероватно је морао да обнавља четврту годину док не положи све испите предвиђене за докторске студије. У потврди Правног факултета, Универзитета у Паризу од 10 децембра 1898, видимо да је 21. новембра 1898. године полагао други испит за докторат. Испит је обухватао следеће предмете: Политичка економија, Француско законодавство о финансијама и финансијска наука, Историја економских доктрина и Индустијско законодавство.⁷

До 1901. године обавља низ дипломатских дужности, од саветника до конзула у српским посланствима у Француској, Швајцарској и Грчкој. У земљу се враћа 1901. године и запошљава се у Министарству финансија. Најпре као писар I класе⁸, па цариник треће класе Царинарнице београдске, а 22. марта 1903. постављен је за секретара пете класе Министарства финансија⁹. За депозитара главне државне благајне постављен је 1. априла 1904. године.¹⁰ Услед смена династија убрзо губи државну службу и почиње да се бави адвокатуром.

Још у време Обреновића важио је за угледног грађанина. У прилог томе говори да је радо приман у двору¹¹, али и податак да је, кад му је умрла мајка, на њеном погребу из почасти чинодејствовао Митрополит Српски Инокентије, а писмо саучешћа поред осталих упутио Ђорђе Симић председник Државног савета. Не зна се кад је постао „Карађорђевићевац“, да ли кад је увидео да нема повратка на стару династију или кад су кренуле победе у Балканским ратовима. Али уочљиво је да је увек уз Карађорђа помињао и Милоша, и са посебним пијететом (колико је то било могуће) писао о члановима породице Обреновић.

Др Војислав Рашић се жени 10. јуна, 1904. године, Јулком, ћерком чувеног првака српског народа у Војводини, посланика, др Михаила Полит – Десанчића. У браку су имали четворо деце: Мијајла, Катарину, Минодору и Марију.

⁶ Поводом годишњице рођења Прилог библиографији Војислава В. Рашића, Нинослав Станојловић, Гороцвет, бр. 35-37, Јагодина 1996

⁷ Студентске карте и потврда факултета у приватном архиву аутора текста.

⁸ Београдске новине, бр.169. од 22 јуна 1902. „**Постављен** – Г. Д-р Војислав В. Рашић, који је претпрошле године добио докторску диплому на парискоме факултету са највећом оценом, постављен је за писара I класе министарства финансија.“

⁹ Указ Краља Александра првог од 22. марта 1903, Абр.573, у приватном архиву аутора текста.

¹⁰ Указ краља Петра првог од 1. априла 1904, Абр.521, у приватном архиву аутора текста.

¹¹ Београдске новине, бр.169. Аудијенције – Г. Д-р Војислав В. Рашић имао је част јуче бити примљен у аудијенцију од Њеног Величанства Краљице.

Учествује у Балканским¹² и Првом светском рату као резервни официр. По повратку из ратова ради у Министарству иностраних послова, најпре као конзул на Крфу, од 4 маја 1919. а затим је, 1922. пребачен за конзула у Целовцу, одакле је 14. новембра 1922. дошао за шефа руског одсека Министарства иностраних дела.

Следеће године прелази у Министарство унутрашњих дела где је 18. августа 1923. постављен за начелника крајинског Округа, одакле је 13. септембра, 1924. преведен за правног референта подринске Жупаније, а 12. септембра 1925. пензионисан.¹³ Тридесетих година прошлог века помиње се као Управник дома старца и старица у Београду.

Као окружни начелник у Крајини радио је на подизању споменика изгинулим мештанима, борцима светског рата. Обновио је споменик Хајдук Вељку а иницирао је, и био председник Одбора за градњу споменика палим Неготинцима¹⁴. Исто тако је иницирао и успостављање установе „Заштитно окриље округа Крајинског“ која је имала задатак да заштити сиротињу и нејач неготинског краја, првенствено ратника умрлих или изнемоглих. Као резултат овог рада је подизање Дечијег дома у Неготину који је завршен 1930. године.¹⁵

Јуна 1926. године постављен је за правног референта Задужбинско – правног одељења Министарства Просвете.

Др Војислав Рашић се истакао као користан јавни радник у бројним друштвима и друштвеним акцијама. Треба истаћи његово ангажовање као председника Дунавског певачког друштва „Каћански“ и Београдске читаонице. Значајан је његов допринос у одбору за градњу цркве Св.Александра Невског чији је био члан¹⁶, као и Удружења носилаца Албанске споменице и др. Ван наше земље, био је 28. августа 1917. године изабран за почасног члана Друштва јелинских позоришних писаца у Атини. Али његове највеће заслуге везане су за настанак и развој Соколства у Србији. Његове заслуге су тако велике да се он слободно може сматрати једним од утемељивача Соколства.

Још као гимназијалац, крајем 1885. године ступио је у Прво београдско друштво за гимнастику и борење. Од тада је већи део свог јавног живота посветио пропагирању соколства и соколске идеје. На његову иницијативу је 1891. године усвојен нов Статут и на његов предлог је друштво узело име Соко и прешло са немачког на чешки теловежбачки систем. То је био један од разлога што је међу члановима дошло до расцепа и наредне године је основано “Грађанско гимнастичко друштво „Душан Силни“ које је остало привржено немачком систему вежбања. Др Рашић је на тај начин увео соколство у Србију, а друштво се од онда

¹² У Балканским ратовима командир 4. чете, II батаљона, XIV пешадијског пука II позива Тимочке дивизије I Армије. У чин капетана унапређен је првим указом по свршеном ратовању 6.априла 1913.

¹³ Енциклопедија СХС, Д.Поповић, биографија Рашић Војислава.

¹⁴ Др. Војислав В. Рашић, Соколијада, Београд 1930.

¹⁵ Др. Војислав В. Рашић, Соколијада, Београд 1930..

¹⁶ Споменица освећења храма Св. Александра Невског, Београд 1930.

звало "Београдско гимнастичко друштво Соко". Кад се вратио из Париза соколска идеја је готово сасвим замрла. Др Рашић је тада прионуо на посао и у сарадњи са официрима утемељио соколска друштва по дивизијским средиштима. Увео је наше соколе у Савез Словенског соколства на V Свесоколском слету у Прагу 1907. године, где је добио и одело чешког сокола и први је код нас пропагирао да чланови носе соколско одело. Касније је из Чешке набавио 300 кошуља, панталона и др. да се не вежба у обичном оделу. По повратку из Чешке основао је у Крагујевцу 16. марта 1908. године "Савез Српских Соколова".

Најпре је био секретар а касније и потпредседник Београдског гимнастичког друштва Соко. Касније, кад је направљен Савез Соколских друштава "Душан Силни" био је председник Атлетско - рвачког соколског друштва. Али нажалост, као и многи други људи који стварају, ни др Рашић није био поштеђен осуде оних чланова који ништа не доприносе. Тако је током 1911. године избио спор између Гимнастичког друштва „Соко“ и др Војислава Рашића „због неполагања рачуна око набавки и руковања са друштвеним стварима“. Иако је утврђено да је Рашићев рад био користан за друштво и у материјалном и моралном погледу и признато му је право да се врати у друштво, он је то морао да сачека још неко време. И тако, уместо да ужива у плодовима свог рада, он је оптуживан и клеветан од својих сарадника што му је тешко падало, па је у „Српском витезу“ нашироко писао о неправди која му је учињена. После Првог светског рата поново се укључује у рад Соколског савеза где ради највише на пропаганди, држи предавања, пише чланке и песме и на тај начин пропагира соколску идеју. Објавио је бројне књиге и расправе, како из области права, тако и из области соколства. Умро је у Београду 28. јануара 1943. у седамдесет четвртој години. За собом је оставио бројне објављене и необјављене књиге и списе. Али изнад свега, оставио је лепу успомену нашем народу овај редак патриота и Србин. Његови рукописи су расути и распродати а није искључено да је доста тога завршило и на ђубришту. Стицајем срећних околности део рукописа др Рашића, откупио је аутор ових редова, па је овај текст управо покушај да се наша јавност упозна са делима овог великог националног прегаоца и једног од најсвестранијих Јагодинаца свих времена, како је то лепо написао историчар Нинослав Станојловић.

Др Војислав Рашић је био и плодан писац, део својих песама потписао је псеудонимом „Биослав“. Од његових дела навешћемо само нека. Сам др Рашић их је делио на неколико подгрупа и тако ћу их и ја навести:

I. ИЗ ДИПЛОМАТСКЕ ИСТОРИЈЕ И МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА

а) на француском језику:

1. La Royaume de Serbie, Etude d Histoire diplomatique et de Droit international (Краљевина Србија, студија из Дипломатске историје и Међународног права), ова књига је његова докторска теза објављена у Паризу 1901. године, обима 750 страна.

2. La question de Peninsule Balkanique et specialemen la question et les pretentions des Serbes (Балканско питање, нарочито Српско питање и Српске тежње) књига штампана у Београду 1903 уз етнографску карту Српских земаља; Деоба науке о Праву, Београд 1904;

б) на српском језику:

3. Срби и Балканско питање¹⁷, Београд 1904.

4. Одговор на сцену др Ст. Станојевића о моме делу Краљевине Србије, Београд 1903.

в) на грчком језику:

5. – Србија- Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца.¹⁸

6. Успомене са Крфа, Српско – јелинско пријатељство поводом 1916-1918, Крф 1918.

II. ИЗ ЈЕЛИНСКИХ (ГРЧКИХ) ПРЕДМЕТА

7. Из грчке слободијаде, препеви са јелинског, Београд 1891.

8. Клефте и Сулиоте, историјска расправа¹⁹, Београд 1892.

9. Јесински устанак 1821. године, историско дипломатска расправа, Београд 1893.

10. Успомене са Крфа, Српско – јелинско пријатељство из 1916 – 1918. године, Нови Сад 1919.

11. Са витешких мајских гробова у Солуну, Нови Сад 1919.

12. Острво Крф, Видо и Лазарет са историског и политичког гледишта.

III. ИЗ ПРАВНЕ НАУКЕ

13. Уставно упоредно право, Београд 1897.

14.- Појам о праву.

¹⁷ Јавно предавање одржано у сали Велике школе 25. јануара 1904. године у корист Кола Српских сестара.

¹⁸ Рађено на Крфу 1916-1918. године.

¹⁹ Ово дело је најпре било јавно предавање у сали Велике школе 22. децембра 1891.године а затим је посебно одштампано. Ову књигу је Министарство Просвете на предлог Главног Просветног Савета откупило за награђивање добрих ученика средњих школа.

15. Деоба науке о праву,²⁰ Београд 1904.
16. Називи приватно и јавно право код нас,²¹ Београд 1906.
17. Грађанско бирачко право или нацрт државног склопа и упутства за бирање свих народних преставника, Београд 1905.
18. О Уставу и с погледом на уставни развој код других држава.²²
19. О потреби да се сви државни чиновници удруже и обезбеде.
20. Коментар Уредбе о учитељским дисциплинским судовима у вези са дисциплинским поступком, Београд 1927.
21. Међународно друштво за трговинску наставу, основано 13. јула 1901. г. У Цириху, Београд 1929

IV. ИЗ РАДА НА СОКОЛСТВУ

22. Словенске соколске вечери

I Споменица: Српско соколско вече 8.XII 1907. године.

II Споменица: Чешко соколско вече 7.II 1908. године²³

23. Српски Витез, родољубиви лист за витешко народно васпитање телесно, морално и народносно. 1909-1914.²⁴

24. Витешка споменица, збирка родољубивих песама испеваних поводом нашега ратовања за ослобођење и уједињење.

25. Милан Вапа, фабрикант педагошких, картонашких и коричарских израђевина, Београд 1910.

²⁰ Прештампано из „Гласа права, судства и администрације“ за 1904. годину.

²¹ Прештампано из „Трговинског Гласника“ за март 1904.

²² Први пут објављено 1898.

²³ У обе Споменице налази се опис стварања нашег Соколства у Србији пре Балканских ратова.

²⁴ Српски Витез је изулазио у великим месечним свескама у Београду од 15. маја 1909 до 1. јуна 1914. Српски Витез је препоручен од Министарства Војске и Морнарице, официрским домовима и подофицирским читаоницама, такође и од Министарства Просвете ученицима и школским књижницама, као и књижницама и читаоницама за народ.

26. Стеван Владислав Каћански – Стари Бард, национални песник, новинар и јавни радник и претеча ослобођењу и уједињењу нашег племена у Краљевину Југославију, Београд 1928.

27. Светли примери: живот и рад поч. Ђорђа Тошића, столара, и Стојана Бошковића столара, великих добротвора фонда занатског дома.

28. Борисав Б. Тодоровић, први директор Трговачке академије у Београду.

29. Куда?...Куда?, Београд б.г.

30. Њеном величанству Краљици Марији, Београд 1935.

Јевђа А. Јевђевић